

**Evropska Povelja
o regionalnim jezicima
i jezicima manjina**

**European Charter
for Regional or Minority Languages**

**Charte européenne
des langues régionales ou minoritaires**

**EVROPSKA POVELJA
O REGIONALNIM JEZICIMA I JEZICIMA MANJINA**

PREAMBULA

Dolje potpisane zemlje članice Savjeta Evrope,

Uzimajući u obzir da je cilj Savjeta Evrope ostvarenje većeg jedinstva između svojih članica, posebno u svrhu zaštite i ostvarivanja ideala i principa koji su njihovo zajedničko naslijeđe,

Uzimajući u obzir da zaštita historijskih regionalnih ili jezika manjina u Evropi, od kojih nekim prijete opasnost nestanka, doprinosi očuvanju i razvoju evropskog kulturnog bogatstva i tradicija,

Smatrajući da je pravo na upotrebu regionalnog ili jezika manjine, u privatnom javnom životu neotuđivo pravo koje je u skladu sa principima otjelovljenim u Međunarodnoj povelji o građanskim i političkim pravima i u skladu sa duhom Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda Savjeta Evrope,

Imajući u vidu sve što je učinjeno u okviru KEBS-a a posebno Helsinški završni dokument iz 1975. i Dokument Sastanka u Kopenhagenu iz 1990,

Podvlačeći vrijednosti međusobnog prožimanja kultura i višejezičnosti i smatrajući da zaštita i podrška regionalnim ili jezicima manjina ne bi smjela da ide na uštrb zvaničnih jezika i potrebe da se oni uče,

Svjesne da zaštita i unaprijeđenje regionalnih ili jezika manjina u različitim zemljama i regionima Evrope predstavlja značajan doprinos izgradnji Evrope utemeljene na principima demokratije i kulturne raznolikosti u okviru nacionalnog suvereniteta i teritorijalnog integriteta,

Uzimajući u obzir specifične uvjete i historijske tradicije u različitim oblastima evropskih zemalja,

Slažu se u slijedećem:

DIO I

OPĆE ODREDBE

Član 1.

Definicije

U ovoj Povelji:

- a) "regionalni ili jezik manjina" određuje jezike koji su:
 - i) jezik koji se tradicionalno koristi na određenoj teritoriji jedne države a koriste ga državljani te države koji čine broičano manju grupu u odnosu na ostatak stanovništva te zemlje,
 - ii) različiti od zvaničnog (zvaničnih) jezika te zemlje; to ne uključuje dijalekte zvaničnog (zvaničnih) jezika niti jezike migranata;
- b) "teritorija na kojoj je u upotrebi regionalni ili jezik manjine" određuje geografsko područje u kome navedeni jezik predstavlja način izražavanja jednog broja ljudi, što opravdava usvajanje određenih mjera zaštite i unaprijeđenja predviđenih ovom Poveljom;
- c) "neteritorijalni jezici" određuju jezike kojima se služi određeni broj državljana jedne zemlje a koje se razlikuje od jezika ili jezika kojima se služi ostali dio populacije te zemlje ali koji nije, iako se njime tradicionalno govori na teritoriji te zemlje, karakterističan za neku posebnu teritoriju.

Član 2.

Obaveze

1. Svaka Strana ugovornica se obavezuje na primjenu odredaba iz Dijela II na sve regionalne ili jezike manjina koji se govore na njenoj teritoriji a u skladu sa definicijom u članu 1.
2. Po pitanju svakog jezika koji je izričito naveden u vrijeme ratificiranja, prihvatanja ili odobravanja, u skladu sa članom 3. svaka od Strana ugovornica se obavezuje na primjenu najmanje trideset pet stavova ili podstavova izabranih između odredbi Dijela III Povelje, uključujući najmanje tri izabrana od ovih iz članova 8. i 12. i po jedan od onih iz članova 9., 10., 11. i 13.

Član 3.

Praktični aranžmani

1. Svaka država ugovornica će u svom instrumentu ratifikacije, prihvatanja ili odobravanja ove Povelje precizirati svaki od regionalnih ili manjinskih jezika ili zvaničnih jezika koji je manje u upotrebi na onoj teritoriji ili njenom dijelu za koje želi da obezbijedi primjenu odredaba odabranih u skladu sa drugim stavom člana 2.
2. Svaka Strana ugovornica može naknadno obavijestiti Generalnog sekretara da prihvata obaveze koje proističu iz odredaba bilo kog drugog stava Povelje koji nije bio izričito naveden u njenom instrumentu ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja ili da će primijeniti stav 1. ovog člana na drugi regionalni ili jezik manjine ili na drugi zvanični jezik koji je manje rasprostranjen na cijeloj teritoriji ili dijelu njene teritorije.
3. Obaveze koje proizilaze iz prethodnog stava smatrat će se integralnim dijelom ratificiranja, prihvatanja ili odobrenja i imat će isto dejstvo od dana notifikacije.

Član 4.

Postojeći režimi zaštite

1. Ništa u ovoj Povelji neće biti tumačeno kao ograničavanje ili derogiranje bilo kog prava koje garantira Evropska konvencija o ljudskim pravima.
2. Odredbe ove Povelje neće uticati na povoljnije odredbe koje se tiču statusa regionalnih ili jezika manjina ili pravnog položaja lica koja pripadaju manjinama a koji mogu biti na snazi u Strani ugovornici ili koji proističu iz relevantnih bilateralnih ili multilateralnih međunarodnih ugovora.

Član 5.

Postojeće obaveze

Ništa u ovoj Povelji ne može se tumačiti da podrazumijeva pravo na upuštanje u kakvu aktivnost ili na vršenje kakve radnje koji su u suprotnosti sa ciljevima Povelje Ujedinjenih nacija ili drugim obavezama prema međunarodnom pravu, uključujući tu i načela suvereniteta i teritorijalnog integriteta države.

Član 6.

Informiranje

Strane ugovornice postarat će se da vlasti, organizacije i zainteresirane osobe budu informirane o pravima i obavezama utvrđenim ovom Poveljom.

DIO II

CILJEVI I PRINCIPI KOJI PROIZILAZE IZ ČLANA 2., STAVA 1.

Član 7.

Ciljevi i principi

1. U odnosu na regionalne jezike i jezike manjina, na teritoriji na kojoj se ti jezici koriste i u skladu sa položajem svakog jezika, Strane ugovornice će temeljiti svoju politiku, zakonodavstvo i praksu na slijedećim ciljevima i principima:
 - a) priznavanju regionalnih jezika i jezika manjina kao izraza kulturnog bogatstva;
 - b) poštivanju geografskog područja na kome se koristi regionalni ili jezik manjine kako bi se obezbijedilo da postojeća ili nova administrativna podjela ne postane prepreka afirmaciji pomenutog regionalnog ili jezika manjine;
 - c) potrebi da se odlučno djeluje na afirmaciji regionalnog ili jezika manjina kako bi se on sačuvao;
 - d) olakšavanju i/ili ohrabivanju upotrebe regionalnog ili jezika manjine, u usmenom i pismenom obliku, u javnom i privatnom životu;
 - e) održavanju i razvijanju veza, u oblastima obuhvaćenim ovom Poveljom, između grupa koje se služe regionalnim ili jezikom manjine i drugih grupa u toj zemlji koje se služe istim ili sličnim jezikom kao i na uspostavljanju kulturnih veza sa drugim grupama u zemlji koje se služe drugim jezicima;
 - f) pružanju odgovarajućih oblika i sredstava za obučavanje i učenje regionalnih jezika i jezika manjine na svim odgovarajućim nivoima;
 - g) obezbjeđivanju sredstava kojima bi se omogućilo učenje jezika manjine ili regionalnog jezika licima koja taj jezik ne govore a koja žive na području gdje se taj jezik koristi i koji žele da ga nauče;
 - h) podršci izučavanju i istraživanju regionalnih jezika i jezika manjina na univerzitetima i ustanovama istog značaja;
 - i) podršci odgovarajućim oblicima međunarodne saradnje, na područjima koja pokriva ova Povelja, za regionalne jezike i jezike manjina koji se u identičnoj ili sličnoj formi koriste u dvije ili više zemalja.
2. Ukoliko to već nisu uradile Strane ugovornice se obavezuju da će preduzeti mjere na uklanjanju nepravednih razlika, isključivanja, ograničenja ili privilegiranja u odnosu prema upotrebi regionalnog ili jezika manjine, što bi

imalo za cilj obeshrabrivanje ili dovođenje u opasnost održanje i razvoj tog jezika. Usvajanje posebnih mjera u korist regionalnih ili jezika manjina s namjerom da se u jednak položaj dovedu korisnici tih jezika sa ostalim građanima ili koje bi poklanjale dužnu pažnju specifičnim okolnostima u kojima se oni nalaze ne smatra se diskriminatorским činom prema onima koji koriste rasprostranjenije jezike.

3. Strane ugovornice će, na odgovarajući način, preduzeti mjere radi unapređenja međusobnog razumijevanja između svih jezičkih grupa u zemlji a posebno na uključivanju poštivanja, razumijevanja i tolerancije prema regionalnim i jezicima manjina u okviru obrazovnih ciljeva koji se ostvaruju u njihovim zemljama te na ohrabivanju medija da slijede iste ciljeve.
4. U određivanju politike prema regionalnim i jezicima manjina, Strane ugovornice će voditi računa o potrebama i željama koje izražavaju grupe koje se služe tim jezicima. Podstiče se osnivanje tijela, ako je to potrebno, u cilju pružanja savjeta vlastima o svim pitanjima od značaja za regionalne ili jezike manjina.
5. Strane ugovornice će primjeniti, mutatis mutandis, principe gore nabrojane u stavovima 1-4 na neteritorijalne jezike. Ipak, što se tiče tih jezika, priroda i obim mjera koje treba preduzeti da bi se primjenjila ova Povelja, treba da budu fleksibilno određene imajući u vidu potrebe i želje i poštujući tradicije i osobnosti grupa koje se služe tim jezicima.

DIO III

MJERE ZA UNAPREĐENJE KORIŠTENJA REGIONALNIH JEZIKA I JEZIKA MANJINA U JAVNOM ŽIVOTU U SKLADU SA OBAVEZAMA PREUZETIM U ČLANU 2, STAV 2.

Član 8.

Obrazovanje

1. U odnosu na obrazovanje Strane ugovornice se obavezuju, na teritoriji na kojoj se govori tim jezicima, u skladu sa položajem svakog od tih jezika i bez ometanja podučavanja zvaničnog(ih) jezika zemlje da će:
 - a) (i) učiniti dostupnim predškolsko obrazovanje na relevantnom regionalnom ili jeziku manjina, ili
 - (ii) omogućiti da se bitan dio predškolskog obrazovanja odvija na regionalom ili jeziku manjina, ili
 - (iii) primjeniti jednu od mjera obezbjeđenih po (i) ili (ii) ove tačke bar na one polaznike čije porodice to traže i čiji se broj smatra dovoljnim, ili
 - (iv) ukoliko javne vlasti nemaju neposrednih ovlasti na polju predškolskog obrazovanja, podržati i (ili) ohrabriti primjenu mjera na koje se odnosi (i) do (iii) ove tačke;

- b) (i) učiniti dostupnim osnovno obrazovanje na relevantnim regionalnim ili jezicima manjina, ili
(ii) učiniti dostupnim bitan dio osnovnog obrazovanja na relevantnim regionalnim ili jezicima manjina, ili
(iii) omogućiti, u okviru osnovnog obrazovanja, podučavanje relevantnih regionalnih ili jezika manjina kao sastavnog dijela nastavnog programa, ili
(iv) primjeniti jednu od mjera predviđenih (i) do (iii) ove tačke na učenike čije porodice to traže i čiji se broj smatra dovoljnim;
- c) (i) učiniti dostupnim srednje obrazovanje na relevantnim regionalnim ili jezicima manjina; ili
(ii) učiniti dostupnim značajan dio srednjeg obrazovanja na relevantnim regionalnim ili jezicima manjina; ili
(iii) omogućiti, u okviru srednjeg obrazovanja, podučavanje relevantnih regionalnih ili jezika manjina kao sastavnog dijela nastavnog programa; ili
(iv) primjeniti jednu od mjera predviđenih po (i) do (iii) ove tačke bar na one učenike čije porodice to traže i čiji se broj smatra dovoljnim;
- d) (i) učiniti dostupnim tehničko i stručno obrazovanje na relevantnim regionalnim ili jezicima manjina; ili
(ii) učiniti dostupnim značajan dio tehničkog i stručnog obrazovanja na odgovarajućim regionalnim ili jezicima manjina; ili
(iii) u okviru tehničkog i stručnog obrazovanja, omogućiti podučavanje na regionalnim ili jezicima manjina kao sastavnom dijelu nastavnog programa; ili
(iv) primjeniti jednu od mjera predviđenih po (i) do (iii) ove tačke bar na učenike koji to žele ili gdje je to neophodno čije porodice to žele u broju koji se smatra dovoljnim;
- e) (i) učiniti dostupnim univerzitetsko i drugo više obrazovanje na regionalnim ili jezicima manjina; ili
(ii) omogućiti olakšice za studiranje tih jezika kao predmeta na univerzitetima i višim školama; ili
(iii) ako zbog uloge države u odnosu prema ustanovama višeg obrazovanja nije moguće primjeniti podtačke (i) i (ii), ohrabriti i/ili dozvoliti dobijanje univerzitetskog i drugih oblika višeg obrazovanja na regionalnim ili jezicima manjina ili olakšati studiranje tih jezika kao predmeta na univerzitetu ili ustanovama višeg obrazovanja;
- f) (i) predvidjeti obezbjeđenje obrazovanja odraslih i stalnih obrazovnih kurseva, a koji bi bili održavani uglavnom ili u cjelosti na regionalnim ili jezicima manjina; ili
(ii) da ponude te jezike kao predmete u okviru stalnog obrazovanja i obrazovanja odraslih; ili
(iii) ako javne vlasti nemaju neposrednih ovlasti na polju obrazovanja odraslih, dati podršku i/ili da će ohrabriti ponudu tih jezika kao predmeta obrazovanja odraslih i stalnog obrazovanja;

- g) sačiniti aranžmane koji bi obezbijedili odučavanje istorije i kulture koje odražavaju regionalni ili manjinski jezik;
 - h) omogućiti osnovno i naknadno osposobljavanje nastavnika potrebnih za implementaciju stavova od a) do g) koje je Strana ugovornica prihvatila;
 - i) imenovati nadzorno tijelo ili tijela odgovornih za praćenje preduzetih mjera i napretka ostvarenog u uspostavljanju ili razvijanju podučavanja regionalnih ili jezika manjina i za izradu periodičnih izvještaja o svojim nalazima koji će biti javno objavljeni.
2. U pogledu obrazovanja i s obzirom na druge teritorije osim onih na kojima su regionalni ili jezici manjina tradicionalno u upotrebi, Strane ugovornice se obavezuju, ako broj onih koji govore te jezike takvo nešto opravdava, da dozvole, ohrabre ili omoguće podučavanje regionalnih ili jezika manjina ili na tim jezicima na svakom od odgovarajućih stupnjeva obrazovanja.

Član 9.

Sudske vlasti

1. Strane ugovornice se obavezuju, u odnosu na one sudske administrativne jedinice u kojim broj stanovnika koji se služi regionalnim ili jezikom manjina opravdava dolje navedene mjere, u skladu sa situacijom u kojoj se nalazi svaki od tih jezika i pod uvjetom da sudija neće korištenje prednosti koje su određene ovim stavom smatrati spriječavanjem pravednog postupanja, da:
- a) u krivičnim postupcima:
 - (i) da omoguće sudovima da vode postupak na regionalnom ili jeziku manjina na zahtjev jedne od strana i/ili
 - (ii) da garantuju okrivljenom pravo na upotrebu njegovog/njenog regionalnog ili jezika manjine; i/ili
 - (iii) da obezbijede da se zahtjevi i dokazi, bilo usmjereni ili pismeni, neće smatrati neprihvatljivim, odnosno da se neće razmatrati samo zbog toga što su formulirani na regionalnom ili jeziku manjine; i/ili
 - (iv) da izdaju, na odgovarajući zahtjev dokumente u vezi sa zakonskim postupcima na relevantnom regionalnom ili jeziku manjine, ako je neophodno i uz korištenje prevodilaca i tumača a da to ne dovede do posebnih troškova za zainteresirano lice;
 - b) u građanskim postupcima:
 - (i) da omoguće sudovima da vode postupak na regionalnom ili jeziku manjina na zahtjev jedne od strana; i/ili
 - (ii) da dopuste kad god jedan od parničara treba da se lično pojavi pred sudom, da on ili ona mogu da se koriste svojim regionalnim ili jezikom manjine a da to za njih ne izazove dodatne izdatke; i/ili
 - (iii) da dopuste da se izdaju dokumenti i podnesu dokazi na regionalnom ili jeziku manjina, ako je to neophodno uz korištenje tumača i prevodioca;

- c) u postupcima pred sudovima koji se tiču upravnih stvari:
 - (i) da omogućće sudovima da vode postupak na regionalnim ili jezicima manjina na zahtjev jedne od strana, i/ili
 - (ii) da dozvole, kad god jedan od parničara treba da se lično pojavi pred sudom, da on ili ona mogu koristiti svoj regionalni ili jezik manjine a da to za njih ne izazove dodatne izdatke, i/ili
 - (iii) da dopuste da se izdaju dokumenti i podnose dokazi na regionalnom ili jeziku manjina ako je neophodno uz korištenje tumača i prevodioca;
 - d) da preduzmu korake koji bi osigurali da primjena gore navedenih tačaka od (i) do (iii) stavova b) i c) ovog člana i svako neophodno korištenje usluga tumača i prevodica ne izazivaju posebne troškove za zainteresirana lica.
2. Strane ugovornice se obavezuju:
- a) da neće osporavati valjanost pravnih dokumenata sastavljenih unutar države samo zato što su sastavljeni na regionalnom ili jeziku manjine; ili
 - b) da među stranama neće osporavati valjanost pravnih dokumenata sastavljenih u zemlji samo zbog toga što su sastavljeni na regionalnom ili jeziku manjine, te da će obezbijediti da se na njih može pozivati protiv treće zainteresirane strane koja ne koristi te jezike pod uvjetom da je treća strana upoznata sa sadržajem tog dokumenta od onog (onih) lica koje (koja) se poziva (pozivaju) na taj dokument; ili
 - c) da među stranama neće osporavati valjanost pravnih dokumenata koji su sastavljeni unutar zemlje samo zbog toga što su napisani na regionalnom ili jeziku manjine.
3. Strane ugovornice se obavezuju da će na regionalnim ili jezicima manjina učiniti dostupnim najvažnije zakonske tekstove a posebno onih koji se odnose na korisnike tih jezika, osim ako nisu obezbijeđeni na drugi način.

Član 10.

Adminstrativne vlasti i javne službe

1. U okviru administrativnih jedinica države, u kojima broj stalno nastanjenih koji se koriste regionalnim i jezicima manjina opravdava mjere navedene u daljem tekstu i u skladu sa položajem svakog od jezika, Strane ugovornice se obavezuju u mjeri u kojoj je to razumno moguće, da:
- a) (i) osiguraju da se adminsitativne vlasti koriste regionalnim ili jezikom manjina, ili
 - (ii) osiguraju da se oni činovnici koji su u kontaktu sa javnošću koriste regionalnim ili jezikom manjina u dodiru sa osobama koje im se obraćaju na tim jezicima, ili
 - (iii) osiguraju da korisnici regionalnih ili jezika manjina mogu podnijeti usmene ili pismene molbe i dobiti odgovor na tim jezicima, ili
 - (iv) osiguraju da korisnici regionalnih ili jezika manjina mogu podnijeti usmene ili pismene molbe na tim jezicima, ili

- (v) osiguraju da korisnici regionalnih ili jezika manjina mogu punovažno podnijeti dokument na tim jezicima;
 - b) omogućuje građanstvu široku upotrebu administrativnih tekstova i formulara na regionalnom ili jeziku manjina ili u dvojezičnoj verziji;
 - c) dopuste administrativnim vlastima da sastavljaju dokumente na regionalnom ili jeziku manjine.
2. Po pitanju lokalnih i regionalnih vlasti na čijim teritorijama živi onoliki broj korisnika regionalnih i jezika manjina koji opravdava dolje navedene mjere, Strane ugovornice se obavezuju da dozvole i/ili podstaknu:
- a) upotrebu regionalnih ili jezika manjina u okviru regionalnih i lokalnih vlasti;
 - b) mogućnost za korisnike regionalnih ili jezika manjina da podnesu molbe, pismene ili usmene, na tim jezicima;
 - c) objavljivanje zvaničnih dokumenata regionalnih vlasti na relevantnim regionalnim i jezicima manjina;
 - d) objavljivanje zvaničnih dokumenata lokalnih vlasti na relevantnim regionalnim i jezicima manjina;
 - e) upotrebu od strane regionalnih vlasti regionalnih i jezika manjina u debatama na njihovim skupštinama, ne isključujući međutim, upotrebu zvaničnog(ih) jezika zemlje;
 - f) upotrebu od strane lokalnih vlasti regionalnih i jezika manjina na debatama u njihovim skupštinama ne isključujući, međutim, upotrebu zvaničnog(ih) jezika zemlje;
 - g) upotrebu ili usvajanje, ako je to neophodno, uz naziv na zvaničnom(im) jeziku(jezicima) tradicionalnog i ispravnog oblika naziva mjesta na regionalnim ili jezicima manjina.
3. Što se tiče javnih službi koje obezbjeđuje administrativna vlast ili drugih lica koja djeluju u njeno ime, Strane ugovornice se obavezuju, na teritoriji na kojoj se koriste regionalni i jezici manjina, u skladu sa položajem svakog jezika i u mjeri u kojoj je to razumno moguće, na:
- a) omogućavanje da se regionalni i jezici manjina koriste u vršenju službe, ili
 - b) omogućavanje korisnicima regionalnih i manjinskih jezika da podnesu zahtjev i dobivaju odgovor na tim jezicima; ili
 - c) omogućavanje korisnicima regionalnih i jezika manjina da podnesu zahtjev na tim jezicima.
4. U namjeri da ostvare odredbe stavova 1., 2. i 3. koje su prihvatile, Strane ugovornice se obavezuju na poduzimanje jedne ili više navedenih mjera:
- a) prevođenje ili tumačenje ako se to zahtjeva;
 - b) zapošljavanje i, tamo gdje je neophodno, osposobljavanje funkcionera i drugih zaposlenih u javnim službama ako se to zahtjeva;
 - c) prihvatanje, u mjeri u kojoj je to moguće, zahtjeva zaposlenih u javnim službama koji vladaju regionalnim ili jezikom manjina, da budu postavljeni na području gdje je taj jezik u upotrebi.

5. Strane ugovornice se obavezuju dopustiti korištenje ili promjenu prezimena na regionalni ili jezik manjina a na traženje zainteresiranog.

Član 11.

Mediji

1. Strane ugovornice se obavezuju, za korisnike regionalnih i jezika manjina koji žive na teritorijama na kojima se govori ti jezici, u skladu sa položajem svakog od jezika, u mjeri u kojoj javne vlasti imaju posredne i neposredne ovlasti i imaju moć ili igraju važnu ulogu u ovoj oblasti, i poštujući principe nezavisnosti i samostalnosti medija:
- a) u mjeri u kojoj su radio i televizija javne službe:
 - (i) da obezbijede osnivanje najmanje jedne radio-stanice i jednog televizijskog kanala na regionalnom ili jeziku manjina; ili
 - (ii) da podstaknu i/ili olakšaju osnivanje najmanje jedne radio-stanice i jednog televizijskog kanala na regionalnim ili jezicima manjina; ili
 - (iii) da donesu odgovarajuće odredbe kako bi radiodifuzne kuće ponudile programe na regionalnim ili jezicima manjina;
 - b) (i) da podstaknu i/ili olakšaju osnivanje najmanje jedne radio-stanice na regionalnom ili jezicima manjina, ili
 - (ii) da podstaknu i/ili olakšaju redovno emitiranje radio-programa na regionalnim ili jezicima manjina;
 - c) (i) da podstaknu i/ili olakšaju osnivanje najmanje jednog televizijskog kanala na regionalnom ili manjinskom jeziku, ili
 - (ii) da podstaknu i/ili olakšaju redovno emitiranje televizijskih programa na regionalnim ili jezicima manjina;
 - d) da podstaknu i/ili olakšaju proizvodnju i distribuciju audio i audiovizuelnih proizvoda na regionalnim ili jezicima manjina;
 - e) (i) da podstaknu i/ili olakšaju osnivanje i/ili potporu najmanje jednog lista na regionalnom ili jezicima manjina; ili
 - (ii) da podstaknu i/ili olakšaju redovno objavljivanje novinskih članaka na regionalnim ili jezicima manjina;
 - f) (i) da pokriju dodatne troškove onih medija koji upotrebljavaju manjinske i regionalne jezike gdje god zakon predviđa finansijsku pomoć medijima upće; ili
 - (ii) da primjene postojeće propise o finansijskoj pomoći i na audiovizuelnu produkciju na regionalnim i jezicima manjina
 - g) da pomažu obučavanje novinara i ostalih zaposlenih u medijima koji koriste regionalne ili jezike manjina.

2. Strane ugovornice se obavezuju da će garantirati slobodu direktnog prijema radio i televizijskih emisija koje se emitiraju u susjednim zemljama na jeziku koji je identičan ili sličan regionalnom ili manjinskom jeziku i da se neće protiviti ponovnom emitiranju radio i televizijskih emisija iz susjednih zemalja na tim jezicima. One se također obavezuju na to da osigraju da se neće postavljati kakva ograničenja pravu na slobodu izražavanja i pravu na slobodan protok informacija u pisanoj štampi na jeziku koji je isti ili sličan regionalnom ili manjinskom jeziku. Vršenje navedenih sloboda, pošto sobom nosi obaveze i odgovornosti, može biti uslovljena formalnostima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, a koje su nužne u demokratskim društvima u interesu nacionalne bezbjednosti, teritorijalnog integriteta i javne sigurnosti, radi prevencije od nereda i kriminala, za zaštitu zdravlja i morala, za zaštitu ugleda ili prava drugih, radi spriječavanja širenja povjerljivih informacija ili radi zaštite ugleda i nezavisnosti sudstva.
3. Strane ugovornice se obavezuju da će obezbijediti da interesi korisnika regionalnih i jezika manjina budu zastupljeni ili uzeti u obzir u okviru tijela koja se mogu osnovati u skladu sa zakonom a odgovorna su za garantiranje slobode i pluralizma medija.

Član 12.

Kulturne aktivnosti i pogodnosti

1. U pogledu kulturnih aktivnosti i pogodnosti posebno biblioteka, videoteka, kulturnih centara, muzeja, arhiva, akademija, pozorišta i bioskopa, kao i književnosti, proizvodnje filmova, usmenih oblika kulturnog izražavanja, festivala i industrijske kulture koja uključuje između ostalog upotrebu novih tehnologija - Strane ugovornice se obavezuju da će na područjima gdje su ti jezici u upotrebi i u mjeri u kojoj su javne vlasti nadležne, imaju moć ili igraju važnu ulogu u ovoj oblasti:
 - a) podsticati oblike izražavanja i inicijative karakteristične za regionalne i manjinske jezike gajeći različite mogućnosti pristupanja dijelima nastalim na tim jezicima;
 - b) različite načine pristupa djelima nastalim na regionalnim ili jezicima manjina pomaganjem i razvijanjem prevodilaštva, sinhronizacije, nasinhronizacije i titlovanja;
 - c) gajiti pristupačnost regionalnih ili jezika manjina djelima nastalim na drugim jezicima pomaganjem i razvijanjem prevodilaštva, sinhronizacije, nasinhronizacije i titlovanja;
 - d) obezbijediti da tijela koja su zadužena za organiziranje i podršku raznolikih kulturnih aktivnosti daju odgovarajuće odobrenje za povezivanje znanja i upotrebe regionalnih ili jezika manjina i kultura u aktivnostima koje oni podstiču ili osiguraju potporu.
 - e) unaprijediti mjere putem kojih bi se u svakom tijelu odgovornom za organiziranje i podršku kulturnih aktivnosti obezbijedilo osoblje koje vlada određenim regionalnim ili manjinskim jezikom kao i jezikom(cima) ostalog dijela stanovništva;

- f) da podstaći direktno učešće predstavnika onih koji koriste regionalne ili jezike manjina u osnivanju ustanova i planiranju kulturnih aktivnosti;
- g) ohrabriti i/ili olakšati stvaranje jednog ili više tijela koje bi bilo odgovorno za sakupljanje i čuvanje primjeraka za prezentiranje ili publikovanje djela napisanih na regionalnim ili jezicima manjina;
- h) da, ako je to neophodno osnuju i/ili unaprijede i finansiraju službe za prevođenje i terminološka istraživanja, posebno imajući u vidu očuvanje i razvoj odgovarajuće terminologije u oblasti administracije, trgovine, privrede, društva ili pravne terminologije na svakom od regionalnih ili jezika manjina.

2. Strane ugovornice se obavezuju da će i na teritorijama na kojima se tradicionalno ne upotrebljavaju regionalni i jezici manjina a na kojima živi određeni broj korisnika regionalnih ili jezika manjina čiji broj to opravdava, dopustiti, podstaći i/ili omogućiti odvijanje odgovarajućih kulturnih aktivnosti i stvaranje kulturnih ustanova u skladu sa prethodnim stavom
3. Strane ugovornice preuzimaju obavezu da sačine odgovarajuće odredbe prilikom kreiranja sopstvene kulturne politike van granica u koje bi uključili regionalne ili manjinske jezike i kutlure koji oni odslikavaju.

Član 13.

Privredni i društveni život

1. Kada je riječ o privrednim i društvenim aktivnostima, Strane ugovornice se obavezuju da će na području cijele zemlje:
 - a) eliminirati sve zakonske odredbe i mjere kojima se zabranjuje ili ograničava bez valjanog razloga upotreba regionalnih ili jezika manjina u dokumentima koji se odnose na privredni ili društveni život, a posebno na ugovore o zapošljavanju, a u tehničkim dokumentima uputstva za upotrebu određenih proizvoda ili uređaja.
 - b) zabraniti uvođenje u internu regulativu kompanija i u privatne dokumente bilo kakve klauzule koje bi isključivale ili ograničavale upotrebu regionalnih ili jezika manjine barem između korisnika istog jezika;
 - c) suprostaviti se praksi koja ima za cilj da odvraća od upotrebe regionalnih ili jezika manjina u vezi sa privrednim ili društvenim aktivnostima;
 - d) olakšati i/ili ohrabriti upotrebu regionalnih ili jezika manjina i drugim sredstvima sem onih koja su navedena u gornjim tačkama.
2. U vezi sa ekonomskim i društvenim aktivnostima, u mjeri u kojoj je javna vlast za to mjerodavna, Strane ugovornice se obavezuju da će na teritoriji na kojoj su u upotrebi regionalni ili jezici manjina i u mjeri u kojoj je to realno moguće:
 - a) uključiti u finansijske i bankovne propise uredbe koje dopuštaju, mjerama kompatibilnim sa trgovinskom praksom, upotrebu regionalnih ili jezika manjina prilikom korištenja platnih naloga (čekova, mjenica itd.) ili drugih

- finansijskih dokumenata ili, gdje je to moguće, osigurati primjenu ovih mjera;
- b) u privrednom i društvenom sektoru koji je pod njihovom direktnom kontrolom (javni sektor) unaprijediti odgovarajućim aktivnostima upotrebu regionalnih i jezika manjina;
 - c) omogućiti da socijalne ustanove, kao što su to bolnice, domovi penzionera i omladinski domovi, imaju takve mogućnosti smještaja i tretmana na njihovom jeziku osoba koje se koriste regionalnim ili jezikom manjina ako im je potrebna njega, njega zbog zdravlja, starosti ili zbog drugih razloga;
 - d) odgovarajućim mjerama obezbijediti da sigurnosna upozorenja također budu napisana i na regionalnim ili jezicima manjina.
 - e) da se pobrinu da informacije koje objavljuju nadležne javne vlasti a koje se tiču prava potrošača budu također dostupne i na regionalnim i jezicima manjina.

Član 14.

Prekogranična razmjena

Strane ugovornice se obavezuju:

- a) da će primjenjivati postojeće bilateralne i multilateralne sporazume koji ih povezuju sa zemljama u kojima se koristi isti jezik u istoj ili sličnoj formi, ili ako je to potrebno, da će tražiti postizanje takvih sporazuma kako bi se njegovali kontakti između korisnika istog jezika u tim zemljama na polju kulture, obrazovanja, informiranja, stručnog i kontinuiranog osposobljavanja;
- b) da će u korist regionalnih i jezika manjine olakšati i/ili podsticati prekograničnu saradnju, posebno regionalnih i lokalnih vlasti na čijoj teritoriji se koristi jezik u istom ili sličnom obliku.

DIO IV

PRIMJENA POVELJE

Član 15.

Periodični izvještaji

1. Strane ugovornice će periodično, na način kako to odredi Odbor Ministara podnositi izvještaj Generalnom sekretaru o politici koju primjenjuju u skladu sa II Dijelom ove Povelje i o mjerama na primjeni odredbi sadržanih u III Dijelu ove Povelje i koje su se obavezale. Prvi izvještaj će biti podnesen u

roku godine dana od datuma stupanja na snagu Povelje za tu zemlju a naredni izvještaj u trogodišnjim intervalima, računajući od datuma podnošenja izvještaja.

2. Izvještaji su javni.

Član 16.

Razmatranje izvještaja

1. izvještaji podneseni Generalnom sekretaru Savjeta Evrope predviđeni članom 15. bit će razmatrani od strane Komiteta eksperata osnovanog na temelju člana 17.
2. Tijela i udruženja koja legalno djeluju u državama Stranama mogu skrenuti pažnju Komitetu eksperata na obaveze koje su preuzete od njene strane a odnose se na III Dio ove Povelje. Nakon konsultacija sa zainteresovanom stranom, Komitet eksperata može uzeti u obzir tu informaciju u pripremi izvještaja koji je definiran stavom 3. ovog člana. Ta tijela i udruženja mogu također dati izjave koje se tiču politike koju vodi Strana u skladu sa Dijelom II.
3. Na temelju izvještaja predviđenih stavom 1. i informacija pomenutih u stavu 2., Komitet eksperata će pripremiti izvještaj za Odbor ministara. Ovaj izvještaj će biti popraćen komentarima koji su traženi od Strana ugovornica i ti izvještaji mogu biti publikovani od strane Odbora ministara.
4. Izvještaj određen stavom 3. će posebno sadržavati prijedloge Komiteta eksperata Odboru ministara kao osnovu za preporuke Odbora ministara jednoj ili više Strana ugovornica, prema potrebi.
5. Generalni sekretar Savjeta Evrope sačinit će detaljan dvogodišnji izvještaj o primjeni Povelje koji će podnijeti Parlamentarnoj skupštini.

Član 17.

Komitet eksperata

1. Komitet eksperata sačinjavat će po jedan predstavnik svake Strane ugovornice koje imenuje Odbor ministara sa liste pojedinaca najvišeg ugleda i čija je kompetentnost priznata u oblasti kojom se bavi ova Povelja, a koji će biti nominovan od zainteresirane Strane ugovornice.
2. Članovi Komiteta se imenuju na period od šest godina i mogu biti ponovo izabrani. Član koji ne može dovesti do kraja mandat na koji je biran bit će zamjenjen u skladu sa postupkom predviđenim stavom 1. a član koji ga mijenja biće u funkciji do kraja njegovog mandata.
3. Komitet eksperata će usvojiti poslovnik o radu. Njegove sekretarske službe obezbijeduje Generalni sekretar Savjeta Evrope.

DIO V

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 18

Ova Povelja ostaje otvorena za potpise država članica Savjeta Evrope. Ona je podložna ratificiranju, prihvatanju ili odobrenju. Instrumenti ratificiranja, prihvatanja ili odborenja bit će deponirani kod Generalnog sekretara Savjeta Evrope.

Član 19.

1. Ova Povelja stupa na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi isteku tromjesečnog perioda nakon datuma na koji je pet članica Savjeta Evrope izrazilo svoju saglasnost da budu obavezane Poveljom na način predivđen članom 18.

Član 20.

1. Nakon stupanja na snagu ove Povelje Odbor ministara Savjeta Evrope može pozvati bilo koju državu nečlanicu Savjeta Evrope da pristupi ovoj Povelji.
2. Za državu koja pristupi Povelji, ona će stupiti na snagu prvog dana mjeseca nakon isteka tromjesečnog perioda po deponiranju instrumenata pristupanja kod Generalnog sekretara Savjeta Evrope.

Član 21.

1. Svaka država može u vrijeme potpisivanja Povelje ili deponiranja instrumenata ratificiranja, prihvatanja, odobrenja ili pristupanja staviti jednu ili više rezervi na stavove od 2. do 5. člana 7. ove Povelje. Druge rezerve se ne mogu stavljati.
2. Strana ugovornica koja je stavila rezerve u smislu prethodnog člana može u cjelosti ili djelimično povući te rezerve, notificirajući svoj stav Generalnom sekretaru Savjeta Evrope. Povlačenje stupa na snagu na dan prijema notifikacije od strane Generalnog sekretara.

Član 22.

1. Svaka Strana ugovornica može u svako vrijeme otkazati ovu Povelju putem notifikacije upućene Generalnom sekretaru Savjeta Evrope.
2. Ovaj otkaz postaje punovažan prvog dana u mjesecu koji slijedi isteku šestomjesečnog perioda od datuma prijema notifikacije od strane Generalnog sekretara.

Član 23.

Generalni sekretar Savjeta Evrope obavijestit će članice Savjeta Evrope i svaku drugu državu koja je pristupila ovoj Povelji o:

- a) novim potpisnicima;
- b) deponiranju svakog instrumenta ratificiranja, prihvatanja, odobrenja ili pristupanja;
- c) svim datumima stupanja na snagu Povelje u skladu sa članovima 19. i 20.;
- d) o svakoj notifikaciji primljenoj u smislu člana 3., stav 2.;
- e) svakom drugom aktu, notifikaciji ili saopćenju koji su u vezi sa ovom Poveljom.

Dolje potpisani, pravosnažno ovlašteni, ovim potvrđuju da su potpisali Povelju,

Sačinjeno u Strazburu, 5. novembra 1992. godine, na engleskom i francuskom, s tim što su oba teksta autentična, u jednom primjerku koji će biti deponiran u Arhivu Savjeta Evrope.

Generalni sekretar Savjeta Evrope dostavit će ovjerene kopije svakoj zemlji članici Savjeta Evrope i svakoj zemlji koja je pozvana da se pridruži ovoj Povelji.